

Zdzisław Lec

"Franciszkanie konwentualni we Wrocławiu", Józef Mandziuk, Wrocław 1997 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 5/2, 236-237

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Józef Mandziuk, *Franciszkanie konwentualni we Wrocławiu*. Wrocław 1997, ss. 96.

Św. Franciszek z Asyżu (1182-1226) dał Kościołowi formę życia religijnego i duszpasterskiego. Te nowe formy odniosły sukces ogromny i trwały. Otóż do końca XIII wieku prowincje franciszkańskie obejmowały już cały obszar zachodniego chrześcijaństwa wraz z Polską. Do Polski franciszkanie zostali sprowadzeni w latach trzydziestych XIII wieku. W 1239 roku kapituła generalna franciszkanów uchwaliła nowy tekst konstytucji zakonnej, która przyczyniła się do przemian wewnątrz zakonu. W następstwie tych przeobrażeń doszło do rozbicia w zakonie na wspólnotę konwentualną, akceptującą zmiany w regule i spirytuałów, przestrzegających co do litery założeń i wymogów św. Franciszka. Ostatecznie przeobrażenia doprowadziły do powstania franciszkanów konwentualnych i obscrwantów.

Ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk swoją kolejną publikację książkową poświęcił historii i działalności franciszkanów konwentualnych we Wrocławiu. Jeszcze przed sięgnięciem do strony tytułowej Jego opracowania dowiadujemy się, że książka ta została wydana z okazji 50-lecia powojennego duszpasterstwa franciszkanów konwentualnych we Wrocławiu. Całość rozważań została poprzedzona 2-stronicową wypowiedzią o. prowincjała Stanisława Strojcwskiego nasyconą słowami wdzięczności. We wstępie ks. Mandziuk napisał, że Wrocław w średniowieczu posiadał najwięcej po Krakowie klasztorów. Wśród nich bogatą historię miał klasztor franciszkanów konwentualnych. Te właśnie okoliczności skłoniły Go do napisania niniejszego opracowania. Autor zaznaczył ponadto (s. 7), że w pracy wykorzystano dotychczasową literaturę naukową, dotyczącą dziejów minorytów wrocławskich. Oparł się również na materiałach archiwalnych, zwłaszcza na „Kronicie” klasztoru i parafii oraz na „Aktach” konwentu wrocławskiego. Materiały te zebrał o. Roman Pałaszewski, aktualny gwardian we Wrocławiu.

Omawiana książka składa się z dwóch części. Pierwsza (s. 9-40) nosi tytuł: *Spojrzenie w przeszłość i dotyczy dziejów wrocławskich franciszkanów konwentualnych w latach 1236-1811*, tzn. od ich przybycia do Wrocławia, aż do kasaty. Część ta została podzielona na dziewięć samodzielnych rozdziałów ponumerowanych liczbami arabskimi. Pierwszy z nich (s. 11-13) nosi tytuł: *Św. Franciszek z Asyżu i jego dzieło*. Autor zwięźle przedstawił tutaj św. Franciszka oraz franciszkanów, klaryski i tercjarzy – tzn. trzy gałęzie ruchu mendykankiego, wywodzące się od Biedaczyny z Asyżu. Przy okazji ukazany został także cel zakonu, tzn. przede wszystkim praca duszpasterska. W drugim rozdziale o tytule: *Przybycie franciszkanów do Polski i na Śląsk* (s. 13-16) Autor zauważył, że bracia mniejsi przybyli do Polski nie bezpośrednio z Italii, ale poprzez Niemcy i Czechy. Omówił następnie organizację klasztorów franciszkańskich na Śląsku, a także ich problemy, wpływające szczególnie z różnic narodowościowych. W trzecim rozdziale: *Kościół i klasztor minorytów we Wrocławiu* (s. 16-19) ks. Mandziuk przedstawił bliżej placówkę minorytów wrocławskich. Napisał więc tutaj przede wszystkim o fundatorach klasztoru i czasie przybycia zakonników do Wrocławia. Ukazał następnie wrocławskie budowle franciszkańskie.

Kolejne rozdziały pierwszej części książki poświęcone zostały działalności franciszkanów we Wrocławiu. Rozdział czwarty: *Wpływ franciszkanów na społeczeństwo wrocławskie w dobie średniowiecza* (s. 20-23) udowadnia m.in. fakt, że minoryci od chwili pojawienia się w społecznym mieście nad Odrą cieszyli się poparciem książąt wrocławskich, duchowieństwa i ludności. Następnie rozdział 5: *Działalność duszpasterska minorytów wrocławskich* (s. 23-26) ukazuje przede wszystkim działalność kaznodziejską i sakramentalną braci mniejszych, nie pomijając przy tym różnych innych form działalności duszpasterskiej.

Rozdział szósty: *Trudne lata okresu reformacji protestanckiej* (s. 27-29) ukazują smutną rolę minorytów wrocławskich w początkowym okresie śląskiej reformacji. Niektórzy spośród nich stali się apostołami, a inni nawet głosicielami nauki Marcina Lutra. Autor w tym miejscu swojej książki przedstawia przyczyny, które doprowadziły do takiego stanu rzeczy. W kolejnym rozdziale: *Wkład minorytów wrocławskich w dzieło rekatoizacji Śląska* (s. 30-35) autor udowadnia, że do wielkiej akcji rekatoizacyjnej Śląska włączyli się także franciszkanie konwentualni, którzy przeżywali zdumiewający rozkwit, wyzyskując do tego swoje klasztory, w tym także ten we Wrocławiu. Rozważania części pierwszej kończy rozdział ósmy: *Kasata klasztoru minoryckiego w 1810*

roku (s. 35-37). Historyk ziemi śląskiej ukazał tutaj etapy kasaty klasztoru od podpisania edyktu w dniu 30 listopada 1810 roku przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III, aż do opuszczenia go w czerwcu 1811 roku. I wreszcie na ss. 38-40 autor umieścił 47 przypisów dotyczących części pierwszej omawianej książki.

Druga część książki (s. 41-91) nosi tytuł: *Ostatnie 50-lecie* i dotyczy lat 1945-1995. Składa się z dwunastu rozdziałów. Pierwszy z nich (s. 43-44) nosi tytuł: *Powrót do Wrocławia* i ukazując bardzo trudne okoliczności powrotu, tym razem całkowicie polskich, franciszkanów konwentualnych do Wrocławia. Rozdział drugi (s. 45-52): *Kościół pw. św. Karola Boromeusza* mówi o tym, w jaki sposób franciszkanie uzyskali kościół św. Karola Boromeusza dla siebie i jak go dostosowywali przez lata do prowadzonego duszpasterstwa. Rozdział trzeci (s. 52-55) zajmuje się budynkiem plebanii. Rozdział czwarty (s. 55-56): *Klasztor i życie zakonne* poświęcony jest życiu klasztorncmu i duszpasterstwu konwentu. Przedstawia też listę braci zakonnych, którzy w okresie powojennym przebywali na omawianej placówce. Natomiast w piątym rozdziale (s. 58-59) autor szkicuje duchowy obraz parafii św. Karola Boromeusza.

Końcowe rozdziały tej części poświęcone zostały różnym formom działalności franciszkanów konwentualnych we Wrocławiu. I tak rozdział szósty (s. 60-65) mówi o działalności duszpasterskiej. Rozdział siódmy (s. 66-71): *Kult Maryjny – Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej Opiekunki małżeństw i rodzin* przedstawia franciszkańskie duszpasterstwo sanktuaryjne. Ósmy rozdział (s. 71-79): *Praca katechetyczno-kaznodziejska* poświęcony został podstawowym formom działalności Kościoła, tzn. w tym przypadku apostołatowi Słowa w wykonaniu franciszkanów konwentualnych we Wrocławiu. Dziewiąty rozdział (s. 79-82) dotyczy organizacji i stowarzyszeń kościelnych, a dziesiąty (s. 83-87) zajmuje się innymi przejawami działalności franciszkanów konwentualnych we Wrocławiu. I wreszcie w tej części znalazło się jeszcze „Zakończenie” (s. 87-88) oraz „Przypisy” (s. 89-91).

W końcu trzeba powiedzieć, że powyższa dysertacja została zakończona streszczeniami w języku angielskim (s. 92-93) i niemieckim (s. 93-94). Powyższe opracowanie ubogacają też piękne ilustracje. Znajdujemy ich w tekście aż dziewiętnaście.

ks. Zdzisław Lec